

ULUSAL GERİ DÖNÜŞÜM STRATEJİ BELGESİ VE EYLEM PLANI (2014-2017)
HEDEF VE EYLEMLER

HEDEF 1: TOPLUMUN TÜM KESİMLERİNDE GERİ DÖNÜŞÜM BİLİNCİNİ OLUŞTURMAK

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
1.1	Okul öncesi eğitimde ve okullarda öğrencilerin geri dönüşüm konusunda aktif olarak katılabileceği proje vb. faaliyetler oluşturulacak, artırılacak ve desteklenecektir.	Milli Eğitim Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Özellikle çocuklara yönelik yapılacak bilinçlendirme çalışmaları, geri dönüşümün yaygınlaşması için etkili ve önemli bir aşama olarak görülmektedir.
1.2	Yerel yönetimlerin öncülüğünde evlerde atıkların ayrı toplanmasının yaygınlaştırılmasına yönelik projeler geliştirilecek; halkın bu projeler hakkında bilgilendirilmesi ve projelere katılımı sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Yerel yönetimler, atıkların ayrı toplanması (pil gibi tehlikeli atıkların ayrı toplanması, ambalaj atıklarının organik atıklardan ayrı toplanması gibi) ve geri dönüşüm çalışmalarına halkın katılımının artması konusunda kilit kurumlardır. Bununla birlikte mevcut sokak toplayıcılarının geri dönüşüm konusunda bilinç düzeyinin artırılması önem arz etmektedir. Ayrıca, ülkemizdeki belediyelerin büyüklükleri de göz önüne alınarak eylemin uygulanması noktasında hizmet verilen nüfus ve kapasitelerine göre önceliklendirme yapılacaktır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
1.3	Geri dönüşüm uygulamalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla hedef kitlelere yönelik kılavuzlar/broşürler ve kamu spotu hazırlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş, Üniversiteler, Medya Kuruluşları	2017 Sonu	Toplumun her kesiminde konuyla ilgili bilinç düzeyinin artırılması adına çeşitli yayınlara ve görsellere ihtiyaç duyulmaktadır.
1.4	Atık yönetimi ve geri dönüşüm üzerine ilgili tarafların katılımı ile sempozyum/çalıştay düzenlenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş, Üniversiteler	2017 Sonu	Geri dönüşümle ilgili sempozyum ve çalıştaylar; bilgi aktarılması, kurumların çalışmalarının tanıtılması, işbirliği olanaklarının geliştirilmesi ve güncel bilimsel çalışmaların paylaşılması açısından önemli görülmektedir.
1.5	İbadethanelerde geri dönüşüm konusuna ilişkin bilgi verilecek ve konunun dini açıdan önemi aktarılacaktır.	Diyanet İşleri Başkanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	2017 Sonu	Söz konusu faaliyet, toplumun her kesimine ulaşılması açısından pratik bir yol olarak görülmektedir. Belirli bir program çerçevesinde konu hedef kitleye aktarılacaktır.
1.6	AVM, metro ve benzeri yoğun olarak kullanılan alanlarda çevre köşeleri oluşturularak özellikle çocuklarda geri dönüşüm konusunda farkındalık yaratıcı ve bilinçlendirici etkinlikler düzenlenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Tüm Alışveriş Merkezleri ve Perakendeciler Federasyonu, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Yoğun olarak kullanılan alanlarda özellikle çocuklara yönelik faaliyetlerin ilgili kurum ve kuruluşların destekleriyle gerçekleştirilmesi ile bilinç artışına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
1.7	Geri dönüşüm konusunda en iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması sağlanacak ve performansı yüksek olan taraflar teşvik edici ödüllerle desteklenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, KOSGEB, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından her yıl çevre ödülleri verilmektedir. Bu bağlamda geri dönüşüm alanına özel bir başlık açılarak konuyla ilgili çalışmalara dikkat çekilmesi ve ön plana çıkan çalışmaların ödüllendirilmesi hedeflenmektedir.
1.8	Geri dönüşüm konusunda eğitimcilerin eğitimine yönelik programlar gerçekleştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Milli Eğitim Bakanlığı, KOSGEB, Türkiye Belediyeler Birliği, Yetkilendirilmiş Kuruluş, Üniversiteler, TOBB, Sivil Toplum Kuruluşları	2017 Sonu	Eğiticilerin eğitimi, geri dönüşüm ile ilgili çeşitli platformlarda eğitim verecek kişilerin yetiştirilmesi açısından acil ve gereklidir. Her kurum ve kuruluş iş alanı ve sorumluluklarına göre bu alanda programlar geliştirmelidir.
1.9	Yerel yönetimlerin geri dönüşüm konusuna yönelik personel altyapısı eğitim yoluyla geliştirilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Mevcut durumda Belediyeler aracılığıyla gelen talepler doğrultusunda birçok alanda eğitim verilmektedir. Eğitim ihtiyacı olan kurumun talebi doğrultusunda, işbirliği yapılacak kuruluşlarla birlikte eğitim talebi karşılanacaktır.
1.10	Geri dönüşüm konusunda nitelikli personel ihtiyacının karşılanması amacıyla mesleki eğitim; örgün ve yaygın eğitim kurumları, özel kurslar düzeyinde ele alınarak geri dönüşüm sektör elemanları yetiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Milli Eğitim Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumu, İşkur, Sivil Toplum Kuruluşları	2017 Sonu	Eylem ile sektör elemanlarının özel olarak yetiştirilmesi ve sektöre teknik katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca Meslek Liselerine, Halk Eğitim Merkezlerine ve Mesleki Yeterlilik Kurumu Sertifikası verecek Sivil Toplum Kuruluşuna öncelik verilmelidir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
1.11	Geri dönüşüm konusunda nitelikli eleman (yükseköğretim düzeyinde) ihtiyacının karşılanması amacıyla mesleki eğitim; üniversiteler düzeyinde ele alınarak geri dönüşüm sektör elemanları yetiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Yükseköğretim Kurulu	Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, İşkur, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Sivil Toplum Kuruluşları	2017 Sonu	Atığı üreten ve işleyen tesislerde kullanılmak üzere nitelikli atık teknikerleri (katı atık teknikeri, geri dönüşüm teknikeri vb.) yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Üniversitelerin meslek yüksekokullarında "Çevre Koruma ve Kontrol", "Çevre Sağlığı" ve "Çevre Temizliği ve Denetimi" adıyla iki yıllık programlar bulunmaktadır. Üniversitelerin bünyesindeki Sürekli Eğitim Merkezleri aracılığıyla da çevre ile ilgili iki yıllık programlardan mezun olan teknikerlerin katı atık, geri dönüşüm vb. sertifikası almalarına yönelik çalışmalar yürütülecektir.
1.12	Geri dönüşüm alanında meslek standartları ve yeterlilikleri hazırlanacaktır.	Mesleki Yeterlilik Kurumu	Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Yetkilendirilmiş Kuruluş, Sivil Toplum Kuruluşları	2015 Sonu	Sektörü temsil yeteneğine sahip kuruluşların Mesleki Yeterlilik Kurumu'na başvurması sonucu, başvurular değerlendirilmekte ve kuruluşlarla sektöre özel standart ve yeterliliklerin hazırlanması amacıyla protokol imzalanmaktadır.
1.13	Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından kabul edilen meslek standartları ve yeterlilikler örgün ve yaygın eğitim müfredatına yansıtılacak ve sosyal sorumluluk projeleri ile geliştirilecektir.	Milli Eğitim Bakanlığı	Yükseköğretim Kurulu, Mesleki Yeterlilik Kurumu	2017 Sonu	Örgün ve yaygın eğitim sisteminde nitelikli işgücü yetiştirilmesi ancak uluslararası standartların müfredata yansıtılmasıyla mümkün olabilecektir.

HEDEF 2: İLGİLİ MEVZUATI GERİ DÖNÜŞÜME YÖNELİK OLARAK GELİŞTİRMEK

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
2.1	Geri dönüşüm/geri kazanım ve toplama-ayırma tesislerine yönelik iş yeri ve çalışma koşulları standartları belirlenecektir.	Türk Standartları Enstitüsü	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TÜBİTAK, Sivil Toplum Kuruluşları, TOBB, Organize Sanayi Bölgeleri Derneği, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu	2015 Sonu	Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin faaliyetlerine özel standartların belirlenmesi ve böylece daha etkin tesislere ulaşılması ve sağlıklı çalışma koşullarının oluşmasının sağlanması hedeflenmektedir.
2.2	Geri kazanılabilir atıkların diğer atıklarla karıştırılmadan kaynağında ayrı toplanmasının sağlanması ve geri kazanım ve/veya bertarafa gönderilmek üzere bırakılması amacıyla oluşturulan atık getirme merkezlerine ilişkin yeni bir mevzuat çıkarılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2014 Sonu	Geri dönüşüm sisteminin önündeki en büyük engel; toplama konusunda yaşanan sıkıntılardır. Bu bağlamda sorumlu Bakanlık tarafından konuyla ilgili "Atık Getirme Merkezi Tebliği Taslağına" ilişkin çalışmalar gerçekleştirilecektir. Mevzuatın; evsel atıklar, ambalaj atıklarının yanında AEEE, tekstil atıkları ve atık yağlar gibi spesifik atık türlerini de içermesi planlanmaktadır. Mevzuatta, getirme merkezleri, toplama kriterleri vb. konulara açıklık getirilecektir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
2.3	Tehlikesiz atık tanımında yer alan sınai yan ürünlerinin geri dönüşümünü kolaylaştıracak şekilde yan ürün tanımının atık mevzuatında yer alması sağlanarak yan ürün ve atık ayrımı yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, TOBB	2015 Sonu	Mevzuatta yan ürün ve atık ayrımının net olarak yapılması geri dönüşüm uygulamalarını kolaylaştıracak ve kaynak verimliliğine katkı sağlayacaktır.
2.4	Ülkemizde yıkım faaliyetleri "seçici yıkımı" esas alacak şekilde yeniden yapılandırılacak ve gerek hafriyat gerekse inşaat ve yıkıntı atık yönetiminin esasları, hazırlanacak yönetmelikle yeniden düzenlenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	2015 Sonu	Sağlıklı bir geri kazanım ve bertaraf sisteminin oluşturulması ve atıkların kaynağında ayrılması için seçici yıkım esastır. Ancak bu çalışmaların, maliyeti artırmayacak ve prosedürü uzatmayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu başlıkları da içeren bir yönetmelik değişikliği çalışması yapılacaktır.
2.5	Atıkların ilgili mevzuat çerçevesinde geri dönüşümünün sağlanması amacıyla kullanılacak mobil sistemlerin mevzuatta yer almasına ilişkin çalışmalar yürütülecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	2017 Sonu	AB'de mobil geri dönüşüm tesisleri bulunmaktadır. Ülkemizin mevcut durumu göz önünde bulundurulduğunda, mobil geri dönüşüm tesisinin sabit bir tesise göre daha verimli olacağı öngörüldüğünden, nakliye maliyetlerinin azaltılmasına katkıda bulunmak için mevzuatta gerekli değişikliğin yapılması faydalı olacaktır. Çevresel izin ve lisans uygulamasında tesislerin değerlendirmesi çevresel şartlar da dikkate alınarak yapılmaktadır. Mobil tesis uygulaması inşaat yıkıntı atıkları ile PCB (Arındırma) gibi bazı atık grupları için gerçekleştirilmesi mümkün görünmektedir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
2.6	Atıkların ve hurdaların dış ticaretine yönelik hukuki düzenlemeler, hem ithalat, hem de ihracat ayağında yürütülen denetimler çerçevesinde belli aralıklarla gözden geçirilecek ve gerekli durumlarda güncellenecektir.	Ekonomi Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Rekabet Kurumu, Sivil Toplum Kuruluşları	2017 Sonu	Geri dönüşüme ilişkin ithalat ve ihracat uygulamalarının her bir atık/hurda bazında gözetilerek dış ticaret tedbirlerinin iç piyasadaki atık/hurda toplanmasına/geri dönüşümüne engel teşkil etmeyecek şekilde kurgulanması gerekmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilecek çalışmalarda, sektörden gelen talepler çerçevesinde, mevzuat düzenlemesi ihtiyaçları dikkate alınacaktır.
2.7	Terk edilmiş/yediemin depolarına bırakılmış, kullanım vasfını yitirmiş araçların belirlenecek bir yasal süreç sonunda ÖTA kapsamında değerlendirilmesi için yasal düzenleme yapılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı	2015 Sonu	Eylemde tanımlanan statüde bulunan araçların ÖTA kapsamına alınması çevresel ve ekonomik açıdan önemli katkılar sağlayacaktır.
2.8	Çevre ve insan sağlığının ve emniyetinin sağlanması amacıyla, hurda/ÖTA karar ve tanımının teknik ve ekonomik standartları belirlenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları	2015 Sonu	Söz konusu eylem ile hurda/ÖTA olması gereken ancak ilgili araçların çekme belgeli olarak tekrar trafiğe çıkarılarak çevre ve insan sağlığının etkilenmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
2.9	Araçlara uygulanan trafikten çekme işleminin belirli bir süre ile sınırlandırılmasına ve devamında hurdaya ayrılması istenen araçların ÖTA teslim merkezlerine teslim edilmesine ilişkin hukuki altyapının oluşturulmasına yönelik çalışma yapılacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	2015 Sonu	ÖTA Kontrolü Hakkında Yönetmelik gereğince hurdaya ayrılacak araçların ÖTA teslim merkezlerine ya da geçici depolama alanlarına teslim zorunluluğu bulunmakla birlikte trafikten çekilen aracın kayıtları trafik kuruluşlarınca trafikten çekme olarak açık tutulduğundan ve hurda olarak ÖTA teslim merkezlerine de teslimi sağlanmadığından bu araçlar geri dönüşüme kazandırılmamaktadır. Bu noktada çekme belge süresinin 3 ay gibi bir süre ile sınırlandırılması faydalı olacaktır.
2.10	Bitkisel atık yağlardan biyodizel üretiminin desteklenmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	2017 Sonu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından atık kızırtmalık yağlardan biyodizel üretiminin desteklenmesi konusunda Maliye Bakanlığı nezdinde girişimde bulunulmuştur. Bu çalışmaların genişletilerek devam etmesi ve sonlandırılması atık yağların biyodizel üretiminde kullanılmasının yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
2.11	Biyobozunur atıkların değerlendirilmesi amacıyla mevzuat çalışması yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, KOSGEB	2015 Sonu	Biyobozunur atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden değerlendirilmesi amacıyla "Biyobozunur Atık Yönetimi Yönetmeliği" çıkarılacaktır.
2.12	Endüstriden kaynaklanan atıkların başka bir sektörde alternatif hammadde veya yakıt olarak kullanılmasına yönelik mevzuat çalışması yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği	2014 Sonu	Bir sektörden çıkan atık başka bir sektörün hammaddesi olabilmesini sağlayan endüstriyel simbiyoz yaklaşımı atık yönetiminde önemli bir uygulama alanı olarak ele alınmalıdır. Örneğin, yıllık 1 milyon 400 bin ton atık su arıtma çamurları çimento sektöründe hammadde veya kurutulmuş yakıt olarak kullanılabilir. Bunun yanında yaklaşık 600 bin ton sanayi atığının çimento sektöründe kullanımı sayesinde 580 bin kişilik bir yerleşim yerinin elektrik enerjisi eşdeğeri enerji tasarrufu sağlanabilir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
2.13	Etkin bir atık yönetiminin teşvik edilmesi için çevre mevzuatı belli aralıklarla gözden geçirilecek ve gerekli durumlarda güncellenecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Ekonomi Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Rekabet Kurumu	2017 Sonu	Atıkların geri dönüşüm/geri kazanım, ayrı toplama-ayırma konularında atık piyasalarında faaliyet gösteren tüm aktörleri (atık üreticisi, piyasaya sürenler, toplama, bertaraf ve geri kazanım firmaları vb.) teşvik eden mevzuat uyarlamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca sadece toplama-ayırma ve geri kazanım firmaları değil, yerinde geri kazanım/geri dönüşüm yapan veya atıklarını kaynağında azalttığını ispatlayan üreticilerin de teşvik edilmesi olumlu olarak değerlendirilmektedir.
2.14	Gemi söküm tesislerinin çevreye duyarlı söküm tesisleri haline getirilmesi konusunda mevzuat çalışması gerçekleştirilecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gemi Geri Dönüşüm Sanayicileri Derneği	2017 Sonu	Mevcut durumda ülkemizde faal olan tek gemi söküm bölgesi İzmir İli, Aliağa ilçesinde bulunmaktadır. Söz konusu bölgede sökülen gemilerden çok ciddi oranda demir çelik sektörü hammaddesi olabilecek demir çelik hurdası elde edilmektedir. Ancak bu bölgede iş sağlığı ve güvenliği ile çevreye duyarlı sökümler konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır.

HEDEF 3: ATIKLARIN ETKİN BİR ŞEKİLDE GERİ DÖNÜŞTÜRÜLMESİ İÇİN GEREKLİ ALT YAPIYI OLUŞTURMAK

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
3.1	Geri dönüştürülebilir atıkların belediyeler ve belediyelerin anlaşacağı lisanslı işletmeler tarafından kaynakta ayrı, organik atıklarla kirlenmeyecek ve etkin bir şekilde toplanması ve taşınmasını sağlayacak sistemler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplum kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Geri dönüşüm konusunda kilit aşama kaynağında toplamadır. Bunun etkin bir biçimde gerçekleşebilmesi için ülke koşullarına uygun bir sistem geliştirilmesi gerekmektedir.
3.2	5216 sayılı Kanun kapsamında ilçe belediyelerinin görüşleri alınarak büyükşehir belediyeleri tarafından oluşturulan stratejik plan ve yıllık hedeflerde geri dönüşüme ilişkin faaliyetlere yer verilmesi sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	2017 Sonu	Yerel yönetimlerin hazırladıkları stratejik eylem planı ve yıllık hedeflerde geri dönüşüme ilişkin planların olmasıyla yerel yönetimlerin sürece katılımı etkinleştirilecektir.
3.3	Plastik alt sektöründe geri dönüşüm konusunda öne çıkmış, lider ülke ve kurumların uygulamaları incelenerek model programlar oluşturulacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TÜBİTAK, Üniversiteler, TOBB, Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı	2015 Sonu	Kimya sektöründe geri dönüşüm konusundaki dünya uygulamalarının bilinmesi ve deneyimlerin ülkemiz uygulamalarına aktarılması, bu konudaki çalışmalara destek olacaktır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
3.4	Demir çelik hurdasının yurtiçi kaynaklardan tedariki yönünde ülkemiz hurda potansiyeli haritası çıkarılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Türkiye İstatistik Kurumu, Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Türkiye Çelik Üreticileri Derneği	2014 Sonu	Potansiyelin belirlenmesi iç hurda arzına katkıda bulunacak ve dışa bağımlılığın azaltılmasına destek olacaktır.
3.5	Metal hurda ayrıştırma ve işleme merkezlerine yönelik sanayi siteleri oluşturulması desteklenecektir.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu, TOBB	2017 Sonu	Hurda ayrıştırma ve işleme faaliyeti gösteren firmalarda verimliliğin artırılması ve işbirliği imkânlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
3.6	Demir-çelik sektörü yan ürün ve atıklarının seramik, inşaat, tarım ve çimento gibi diğer sektörlerde değerlendirilmesi araştırılacak ve bu alanlarda uygulamalar yaygınlaştırılacaktır.	TÜBİTAK	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye Çelik Üreticileri Derneği, Üniversiteler	2017 Sonu	Demir-çelik sektörü üretim süreçlerinde yüksek miktarda sanayi yan ürün ile kısmi atık oluşmaktadır. Bu sanayi yan ürünlerin ve kısmi atıkların farklı sektörlerde alternatif hammadde olarak değerlendirilmesine, çelikhane cürufunun yol inşaatları, çimento, gübre sanayi, dolgu ve hidrolik yapılarda kullanılmasına yönelik çalışmalar, ülke ekonomisine önemli kazanç sağlayabileceği gibi, ikame edeceği malzemeler açısından da çevre tahribatını azaltacaktır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
3.7	Kaplanmış lastik sektörünün ilgili teknik düzenlemelere uygun ürün üretmesi amacıyla sektörün yoğun olduğu illerde farkındalık eğitimleri yapılacak, tip onayı belgelendirme faaliyetleri artırılacak ve ortaya çıkacak tip onayı test ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla çalışma yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türk Standartları Enstitüsü, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	BM/AEK R-108 ve R-109: "Ticari Taşıtların ve Römorklarının Havalı Lastiklerinin Kaplanmasının Onayı İle İlgili Hükümler" ve "Motorlu Taşıtlar ve Römorkları için Kaplanmış Havalı Lastiklerin İmalatının Onayı ile İlgili Hükümler" mevzuatı çerçevesinde belgeli olan firma sayısının artması ile sektörün farkındalık seviyesinin artırılması hedeflenmektedir.
3.8	Atık yağlardan baz yağ elde edilmesine yönelik en iyi teknolojiler yaygınlaştırılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Bu eylem ile atık yağlardan elde edilecek ürün kalitesinde artış sağlanması ve kullanılacak teknolojilerin çevresel etkilerinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.
3.9	Akümülatör geri kazanımından oluşan cürufkların kullanımının uygunluğunun araştırılması için Çevre ve Atıklar başlığı altında proje bazlı destekler sağlanacaktır. Uygun görüldüğünde yaygınlaştırılması amacıyla çalışmalar yapılacaktır.	TÜBİTAK	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yetkilendirilmiş Kuruluş, Üniversiteler, TOBB, AKÜDER	2017 Sonu	Akümülatör geri kazanımından oluşan cürufkların değerlendirilmesine yönelik araştırma yapılacaktır.
3.10	İkili toplama sisteminin devreye girmesi ile özellikle cam ambalaj atıklarının toplanması ve işlenmesine yönelik altyapının olmadığı bölgelerde fizibilite çalışması yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları, ŞİŞECAM	2015 Sonu	Doğal kaynakların tükendiği ve çevre kirliliğinin önemli boyutlara ulaştığı günümüzde, tüm atıkların geri kazanımı gibi cam geri kazanımı da son derece önemlidir. Eylem 2.2.'nin hayata geçirilmesi ile ortaya çıkacak eksikliği belirlemeye yönelik gerçekleştirilecek bu eylem ile cam ambalaj atıklarının mevcut durumu analiz edilecektir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
3.11	Kompozitlerin geri dönüşümü hakkında dünya uygulamaları incelenerek uygun çalışmaların ülkemizde de yapılmasına yönelik fizibilite çalışması gerçekleştirilecek ve öneriler geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TOBB, Kompozit Sanayicileri Derneği	2014 Sonu	Kompozitlerin geri dönüşümü ile ilgili olarak üyesi bulunduğumuz Avrupa Kompozit Sanayileri Birliği ve Amerika Kompozit Üreticileri Birliği'ndeki uygulamalar incelenerek sonuçları değerlendirilecektir.
3.12	Besi ve tavuk çiftliklerinden çıkan atıkların değerlendirilmesi için uygulamalar incelenerek uygun çalışmaların yapılmasına yönelik fizibilite çalışması gerçekleştirilecek ve öneriler geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TOBB, Türkiye Kırmızı Et Üreticileri Birliği, Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçuları Birliği Derneği	2015 Sonu	Besin değeri yüksek olan bu atıkların hayvan yemi katkı maddesi vb. olarak değerlendirilebilmesi için olanak sağlanması ve bu konu ile ilgili AB ülkelerindeki en iyi teknolojilerin Türkiye'de de yaygınlaştırılması, atıkların bertarafına ve çevre kirliliğinin önlenmesine büyük katkı sağlayacaktır.
3.13	Hurda metalin içinde bulunan değerli metallerin elde edilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Milli Savunma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, TÜBİTAK, TOBB, Üniversiteler	2017 Sonu	Hurda metal geri dönüşüm sektörü geniş bir kapsam dahilinde değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, çok çeşitli kaynağa sahip olan metal hurdaların içeriğinde bulunabilen değerli metalleri geri kazanma ihtiyacı bulunmaktadır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
3.14	Geri dönüşüme yönelik kooperatifler kurulacaktır, geliştirilecektir ve bu konuda dünyadaki başarılı kooperatifler ile işbirliğinin kolaylaştırılması amacıyla eğitim ve araştırma-geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, Kooperatif Üst Kuruluşları	2017 Sonu	Kooperatif işletme modelinin geri dönüşüm sektöründe faaliyette bulunması geri dönüşüm kültürünün ülkemizde daha etkin bir yolla yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Geri dönüşüm kooperatifçiliği konusunda başarılı örneklerle sahip olan ülkeler ile işbirliği geliştirilmesi yönünde eğitim ve araştırma-geliştirme çalışmaları yürütülecek ve uluslararası girişimlerde bulunulacaktır.

HEDEF 4: GERİ DÖNÜŞÜM KONUSUNDA FİNANSAL DESTEK SAĞLAMAK

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
4.1	Geri dönüşüm teknolojilerine ilişkin Ar-Ge çalışmalarının ve teknoloji transferi projelerinin ve uygulamalarının yaygınlaştırılması desteklenecektir.	TÜBİTAK	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB	2017 Sonu	Ar-Ge ve teknoloji transfer çalışmaları diğer alanlarda olduğu gibi geri-dönüşüm konusunda da ülkede kullanılan teknoloji düzeyinin geliştirilmesi için hayati öneme sahiptir.
4.2	KOBİ'lerin geri dönüşüm/geri kazanım ve toplamaya/ayırmaya ilişkin faaliyetleri "KOSGEB Destek Programları" kapsamında desteklenecektir.	KOSGEB	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Geri dönüşüm sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerin ve geri dönüşüme yönelik faaliyetlerin desteklenmesi amaçlanmaktadır.
4.3	Belediyelerin katı atıkların toplanması ve bertarafından bütçelerine sağladıkları gelir miktarının, geri dönüşümü teşvik amaçlı oluşturulan programlarda kullanılması sağlanacaktır.	İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	2017 Sonu	Belediyelerin nakliye, bertaraf ve depolama alanı maliyetlerindeki tasarruflarının geri dönüşüm çalışmalarında harcanması sağlanacaktır. Ayrıca, ülkemizdeki belediyelerin büyüklükleri de göz önüne alınarak eylemin uygulanması noktasında hizmet verilen nüfus ve kapasitelerine göre önceliklendirme yapılacaktır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
4.4	Kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine atık yönetimi için bütçe imkanları dahilinde yeterli ödenek ayrılacaktır.	Maliye Bakanlığı	Kalkınma Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	2015 Sonu	Atık bütçelerine yeterli ödenek aktarılması ile kamuda daha verimli bir atık yönetimi (atıkların toplanması, analizi, taşınması ve geri dönüşümü, bertarafı vb.) hedeflenmektedir.
4.5	Belediyelerin katı atıkların toplanması için ihtiyaç duyduğu finansman ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Belediyeler	2014 Sonu	“Atıksu Atyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik” kapsamında Belediyelerce alınması planlanan katı atık ücretleri, çeşitli yasal engeller ve fiziki zorluklar nedeniyle tahsil edilememektedir. Bu noktada Belediyelerin evsel katı atıkları toplamak ve bertaraf etmek üzere ihtiyaç duyacağı finansmanın sağlanması önem arz etmektedir.

HEDEF 5: ATIK ÜRETİMİNİ KAYIT ALTINA ALARAK ETKİN BİR DENETİM SİSTEMİ KURMAK

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
5.1	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının çevre mevzuatı kapsamında denetim/kontrol/izleme faaliyetlerini etkili bir biçimde gerçekleştirebilmesi için kurumsal kapasite artırılabacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	2017 Sonu	Çevre mevzuatı kapsamında denetim/kontrol/izleme faaliyetlerini yürütecek personel kapasitesinin ve sayısının artırılması, bu işlemlerin etkinliğinin artmasını sağlayacaktır. Kayıt dışılığın önüne geçilmesi ve haksız rekabetin engellenmesi açısından daha fazla kalifiye personele ihtiyaç duyulmaktadır.
5.2	Yerel yönetimlerde (Belediye ve İl Özel İdareler) çevre yönetim ve denetimine özel birimlerin oluşturulmasına yönelik gerekli çalışmalar yapılacak, çevre denetim yönetmeliği kapsamında yapılan uygulamalara entegre edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği	2017 Sonu	Denetim; diğer sektörlerde olduğu üzere geri dönüşüm sisteminin en önemli ayaklarından biridir. Bu bağlamda geri dönüşüm sektörünün hayati bir parçası olan yerel yönetimlerin bu açıdan organizasyonel olarak geliştirilmeleri amaçlanmaktadır. Ayrıca, ülkemizdeki belediyelerin büyüklükleri de göz önüne alınarak eylemin uygulanması noktasında hizmet verilen nüfus ve kapasitelerine göre önceliklendirme yapılacaktır.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
5.3	Atık oluşturan tesisler, geri dönüştürülebilir atık bilgileri (özellik, miktar, bölge, sektör vb.), toplama-ayırma, geri dönüşüm ve işleme tesisleri bazında envanter oluşturulmasına yönelik idari kayıt sistemi geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TOBB	2017 Sonu	Atıkların ve atık üreten işletmelerin tamamının kayıt altına alınmasını sağlayacak ciddi bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde bulunan idari kayıtların geliştirilmesi amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi kayıt sistemlerinde yer alan verilerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile paylaşarak envanter elde etmeye yönelik çalışmaların etkin hale getirilmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte atık türleri ve miktarlarının kayıt altına alınarak envanterinin oluşturulması geliştirilecektir.
5.4	Geri dönüşüm konusunda kayıt dışılığın ortadan kaldırılması için uygulama ve denetim mekanizması güçlendirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Ancak denetim mekanizmasının etkili hale getirilmesi ile kayıt dışılık engellenebilir. Geri dönüşüm denetimlerinin tüm illerde ve birim bazında aynı şekilde yürütülmesini sağlayan standart bir sistem oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda söz konusu faaliyetler ile etkin bir denetim sisteminin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

No	Eylemin Tanımı	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Açıklama
5.5	Hurda toplamada ilkel yöntemlerden yerel yönetimler aracılığıyla takip ve kontrol edilebilir modern bir sisteme geçilmesi sağlanacaktır.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu	2015 Sonu	GİTES'te yer alan 2.2. numaralı eylemi de içermekte olan söz konusu faaliyet ile ülkemizde hurda toplama işleminin daha organize hale gelmesi, izlenebilirliğinin sağlanmasının yanı sıra ayrıştırma oranının ve hurda arzının önemli ölçüde artırılması hedeflenmektedir.
5.6	Geri dönüşüm/geri kazanım ve toplama-ayırmaya yönelik sektörel bazda güvenilir istatistiki bilgilerin toplanması amacıyla ilgili kurumlarda mevcut olan veri toplama sistemlerinin entegre hale getirilmesi ve etkin çalışması sağlanacaktır.	Türkiye İstatistik Kurumu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, TOBB, Türkiye Belediyeler Birliği, Sivil Toplum Kuruluşları, Yetkilendirilmiş Kuruluş	2017 Sonu	Sektörün en önemli sorunlarından biri kayıt dışılık ve veri sorunudur. Farklı kurumlar aracılığıyla veri toplanması bilgi kirliliğine sebep olmaktadır. Bu sorunun aşılmasında ilgili kurum ve kuruluşların bir arada çalışması ve güvenilir veri oluşturulması büyük önem taşımaktadır.
5.7	Mahalli çevre kurullarının çalışmaları etkinleştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı	2017 Sonu	Mevcut durumda var olan söz konusu kurulların daha etkin çalışma gereksinimi vardır.
5.8	Atık (arıtma çamuru, lastik vb.) geri dönüşümü veya bertarafında termal işlem uygulayan tesislerde uygulanan Online İzleme ve Denetleme Sistemleri (atık su, baca gazı vb.) geliştirilecektir.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, İlgili kurum ve kuruluşlar, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları	2017 Sonu	Sürekli emisyon ölçüm izleme sistemleri ile gerçek zamanlı uzaktan atık su ve emisyon izleme mevzuatında izleme ve denetim çalışmaları kademeli olarak geliştirilecektir. İlgili mevzuatın kapsamının genişletilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.